

Muzejska zbirka o športu v Škofji Loki

Ideja o muzejski zbirki o športu v Škofji Loki je vzniknila že v obdobju priprave na zaznamovanje 100-letnice športa v Škofji Loki, ki je bila leta 2006. Zavest in potreba po ohranitvi tega dela naše kulturne dediščine je dozorevala ob zbiranju in urejanju bogatega gradiva za zbornik o zgodovini športa v Škofji Loki. Zamisel o osnovanju muzeja športa je že leta 2006 dobila soglasno podporo na skupščini Športne zveze Škofja Loka. Izražena je bila pobuda, da se športna zbirka vključi v Loški muzej, ki je v občini osrednja muzejska ustanova, z odličnim ugledom in obiskanostjo v slovenskem prostoru. Predlog je bil kmalu posredovan Jani Mlakar, direktorici Loškega muzeja, in tedanjemu županu Igorju Drakslerju, predstavniku ustanoviteljice muzeja. Oba sta idejo podprla ter obljubila pomoč in sodelovanje pri snovanju muzeja športa v Škofji Loki.

Postavitev muzejske zbirke o športu je zahtevna naloga, zahteva načrten pristop k reševanju številnih nalog, tako pri zbiranju in urejanju gradiva kot tudi njegovi muzejski predstavitvi.

Športna zveza Škofja Loka in Zavod za šport Škofja Loka sta že februarja 2010 imenovala Odbor za muzej športa, ki ga sestavljajo dobri poznavalci zgodovine Škofje Loke, večina od njih so tudi odlični poznavalci zgodovine športa in njegovi soustvarjalci. V delo odbora je bil povabljen tudi Loški muzej, ki je vanj imenoval kustosinjo za novejšo zgodovino.

Prve smernice za delo odbora je dal prof. Ivan Križnar, ki je pripravil temeljno gradivo za osnovanje muzejske zbirke o športu; to gradivo je postalo izhodišče vseh nadaljnjih aktivnosti. Odbor za muzej športa se je začel sestajati na rednih mesečnih sejah, svoje delo je usmeril v uresničevanje naslednjih temeljnih nalog:

1. postaviti koncept muzejske zbirke, ki naj predstavi zgodovino športa in njegove dosežke na Škofjeloškem, ob tem pa naj opisuje tudi širši zgodovinski kontekst življenja v našem mestu,

2. zbrano gradivo, predmete in dokumente o zgodovini športa se nameni strokovni muzejski hrambi, obdelavi in predstavitvi v muzejski zbirki,

3. pridobiti ustrezne prostore za postavitev muzejske zbirke.

Postavitev koncepta muzejske zbirke

»Škofja Loka se lahko pohvali z eno najbolj bogatih športnih zgodovin na Slovenskem, organiziranost in športni dosežki loških športnic in športnikov pa so tudi danes med najboljšimi v državi. Zgodovinska pričevanja in dokumenti o športu na Loškem govorijo, da smo imeli prvo kopalnico s kabinami na Selški Sori že 1318. leta, o viteški športni vzgoji priča freska Svete Nedelje v Crngrobu iz leta 1450, o prvem strelskem društvu se govori že v letu 1883, dragocen prispevek k splošni kulturi so dala društva Sokol (1906), Orel in Planinsko društvo leta (1907), po 2. vojni pa društvo Partizan. Poudariti velja, da je bil Ločan Fran Jesenko prvi predsednik jugoslovanske smučarske zveze in da velja za pobudnika in začetnika Triglavskega narodnega parka v letu 1924 in še bi lahko naštevali.

Način hrambe športnih zbirk, eksponatov in gradiva na Slovenskem ni sistemsko urejen. Razlogov za to je več, med njimi prav gotovo pomanjkljiv vpogled v pretekla obdobja telesne kulture in slab odnos do celovitega obsega materialne kulturne dediščine, kar ima za posledico nepopravljivo škodo, saj se tako dragoceno gradivo izgubi ali odtuji.

V Škofji Loki so bila v preteklosti za javnost izgubljena pomembna umetniška in druga dela s področja telovadbe in športa, npr. orlovski prapor arhitekta Jožeta Plečnika, sokolski prapor slikarja Gvidona Birolle, umetniška slika slikarja Janka Potočnika, Loški sokoli, reliefna podoba kiparja in slikarja Jurkoviča, Deseti brat (simbol loških Sokolov), prav tako nihče ne ve, kje je najpomembnejše jugoslovansko priznanje Prehodna zastavica, podeljeno 1990 najboljšemu telovadnemu društvu Partizan Škofja Loka. Tako se zgodi, če skrb za ohranitev podobe preteklosti ni celovita, stalna in strokovna.« navaja v Predlogu za ustanovitev muzeja športa prof. Ivan Križnar.

Albina Grundner, telovadka in članica škofjeloškega Sokola.
(foto: Peter Pipp)

Prizadevanja za muzej športa bodo omogočila, da bo za muzej zbrano gradivo postalo zavarovano, ustrezno hranjeno in predstavljeno širši javnosti kot del materialne kulturne dediščine našega mesta in širše okolice.

Zbiranje gradiva za muzejsko zbirko

Ob 100-letnici športa v Škofji Loki je prof. Ivan Križnar, skupaj z odborom za pripravo zbornika, pripravil zelo obsežen in kakovosten oris zgodovine in sedanjosti športa v Škofji Loki. Ta pripoved se dopolnjuje in bogati z vedno novimi dosežki loških športnic in športnikov na domačih tekmovanjih in v mednarodni športni areni.

Zbiranje gradiva o zgodovini športa in njegova predstavitev v muzejski zbirki pomeni zelo obsežno delo. Da bi bilo zbrano gradivo pregledno in smiselno predstavljeno, odbor predlaga naslednjo razvrstitev:

- vrhunski športniki,
- športna društva, ki so vplivala na razvoj športa v Občini Škofja Loka,
- žive pripovedi (filmski zapis) veteranov škofjeloškega športa in za razvoj športa v Škofji Loki pomembnih osebnosti,
- živa pripoved (filmski zapis) loških olimpijk in olimpijcev,
- pomembne osebnosti v športu: trenerji, strokovni sodelavci, funkcionarji športnih klubov,
- priznanja za dosežke v športu,
- pisci o športu,
- športni fotografi,
- likovni umetniki in njihova dela na področju športa,
- raziskovalci in inovatorji na področju športa.

Odbor je pripravil seznam več kot 170 loških športnikov, športnih klubov, zbirateljev športnih rekvizitov, ustanov in oseb, predvsem svojcev starejših športnikov, ki utegnejo hraniti razne predmete, slike, priznanja in drugo gradivo o njihovi športni poti. Seznam ni dokončen, saj člani in sodelavci odbora ob zbiranju spoznavajo vedno nove imetnike gradiva za muzejsko zbirko.

Na petnajstih letnih, zimskih in specialnih olimpijadah je sodelovalo 19 loških športnic in športnikov, še več je bilo udeležencev evropskih in svetovnih prvenstev.

Najvišje državno priznanje za tekmovalne in druge dosežke v športu, Bloudkova nagrada, je bilo podeljeno petim športnikom iz Škofje Loke, Bloudkova plaketa, kot priznanje za zelo pomemben dosežek v športu, pa 23 posameznikom in klubom iz Škofje Loke. Tudi Mednarodni olimpijski komite je dal štirim Ločanom posebno priznanje za njihovo prostovoljno delo v športu.

Zelo pomemben delež pri uspehu loškega športa imajo številni posamezniki, ki so kot organizatorji in volonterski sodelavci ustvarjali uspešne športne kolektive, ob tem pa največkrat ostali neimenovani, v ozadju, zunaj zgodb o športnih uspehih posameznikov in klubov, predstavljenih javnosti.

Odbor za muzej športa je z zbiranjem gradiva začel že leta 2010; do sedaj so njegovi člani uspeli pridobiti več deset zanimivih eksponatov, ki bodo svoje mesto lahko dobili v muzeju. Da bi odbor pravno legaliziral svoje delo, je pripravil posebne obrazce, s katerimi se pisno dokumentira prejem predmetov za muzejsko zbirko ter pravica njihove trajne hrambe v njej. Odbor vodi pisno dokumentacijo o hrambi pridobljenih eksponatov.

Proces pridobivanja je v nekaterih primerih preprost, večkrat pa tudi dolgotrajen in manj uspešen, saj se lastniki zanimivih eksponatov tem ne želijo odreči. Nanje so osebno navezani, spominjajo jih na njihovo športno kariero.

V odboru menimo, da bo javna promocija dejavnosti za muzej športa pripomogla k uspešnejšemu zbiranju gradiva. Ob tem odbor vedno znova poudarja, da s svojim delom pomembno prispeva k ohranitvi in javni predstavitvi tega dela naše kulturne dediščine.

Odbor muzeja športa je ob občinski podelitvi priznanj najbolj zaslužnim v športu, 27. 3. 2012, pripravil priložnostno razstavo do sedaj zbranih eksponatov o zgodovini športa v Škofji Loki, s katero je javnost seznanil z namenom zbiranja gradiva. Razstava je bila v avli Sokolskega doma, prisotni so zanj pokazali veliko zanimanje. Ob podelitvi priznanj so bili predvajani tudi povzetki filmskih zapisov intervjujev z veterani loškega športa. Tudi to gradivo bo s sodobno opremo (videoekrani) v muzeju predstavljeno na zanimiv način.

V Sokolskem domu je bila marca 2012 priložnostna razstava do takrat zbranih eksponatov o zgodovini športa v Škofji Loki. (foto: Marjan Luževič)

Muzej športa

Ustanovitev muzejske športne zbirke ni enkratno dejanje, ampak lahko v koraku z vedno novimi športnimi dosežki spodbudi proces neprestane aktualizacije in rasti muzeja. Za delovanje muzeja športa je treba zagotoviti vsaj naslednje pogoje:

- prostor - sredstva zagotovi občina, ki je ustanoviteljica muzeja,
- finančna sredstva - redno financiranje muzejske dejavnosti Loškega muzeja,
- strokovnjaka muzealca - ustreznega delavca imenuje oziroma usposobi Loški muzej,
- sodelovanje s Športno zvezo in Zavodom za šport ter odborom za muzej športa, športniki,
- Odbor za muzej športa enakopravno sodeluje z Loškim muzejem pri določanju vsebine muzejske zbirke o športu.

Odbor za muzej športa želi zbrano gradivo predati Loškemu muzeju, seveda ob pogoju, da se v muzeju pridobi ustrezen prostor za predstavitev zbirke o zgodovini športa na Loškem.

Muzejska zbirka bo presegala okvir dosežkov v lokalni skupnosti; predstavljal bo športne dejavnosti, ki so nacionalnega pomena, ob tem pa so za škofje-loško regijo zelo pomemben del njene zgodovine in prepoznavnosti v širši slovenski ter mednarodni javnosti.

Muzej lahko s svojim strokovnim znanjem pripravi zelo zanimivo postavitev muzejske zbirke, zbrano gradivo, ki ne bo stalno razstavljeno, pa kot kulturno dediščino ustrezno varuje v muzejskih depojih. Ob postavitvi muzejske zbirke o športu je mogoče pripraviti zanimiva predavanja in druge oblike predstavitve aktualnih tem o športu v Škofji Loki, kar bo muzejsko zbirko dodatno promoviralo širši javnosti in spodbujalo njeno rast.

V dejavnost muzeja športa je mogoče občasno vključiti najbolj uspešne in mladim poznane loške športnike, k sodelovanju je kot prostovoljce mogoče pridobiti tudi veterane loškega športa.

V dosedanjih pogovorih Odbora za muzej športa z županom občine, kot predstavnikom ustanoviteljice muzeja, in vodstvom Loškega muzeja smo ugotovili, da bi prostor lahko pridobili z adaptacijo podstrešne etaže Loškega gradu v tistem delu, ki ima že železobetonsko osnovo. Seveda bi bilo to mogoče le, če bi Občina Škofja Loka zagotovila sredstva za adaptacijo.

Vodstvo Loškega muzeja je naknadno predlagalo, da se prostori za muzej športa pridobijo na lokaciji, kjer je trenutno muzejska strokovna knjižnica, ta pa bi se preselila v adaptirane podstrešne prostore, kjer bi dobili tudi dodatne depoje za muzejske predmete.

Ker do sedaj vodstvo občine ni zagotovilo poteka obnovitvenih del na Loškem gradu, je tudi načrt postavitve muzejske zbirke o športu postavljen v čas 2014–2015, ko bo adaptacija gradu nujna tudi zaradi drugih potreb, predvsem obnove strehe in inštalacij.

Odbor za muzej športa v Škofji Loki bo tudi v naslednjem letu nadaljeval zastavljeno pot, odprt je tudi za sodelovanje in pobude, ki bodo prišle iz širše športne ter ostale javnosti.